

รูปแบบการดำเนินงานของกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง
กรณีศึกษารณาคารสัจจะออมทรัพย์บ้านศรีโคก

Operation Procedure of Sajja Saving Group according to Sufficiency Economy Principles :
A Case Study of Sajja Saving Bank of Ban Srikai Aok

รินทร์ลภัส ชัยศิริภูมิต¹

ปวีณา คำพุกกะ²

nruchani@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการดำเนินงานของธนาคารสัจจะออมทรัพย์บ้านศรีโคก ซึ่งได้นำเอาหลักการพึ่งตนเองตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการดำเนินงานในชุมชน เป็นการวิจัยและพัฒนาที่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบบูรณาการ โดยใช้เทคนิคการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมซึ่งศึกษาประชากรทั้งหมดประกอบด้วยคณะกรรมการ 9 คน และสมาชิก 162 ครอบครัว เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์เจาะลึก แบบสอบถาม แบบสังเกต การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม และการประชุมกลุ่มย่อย ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการดำเนินงานของธนาคารสัจจะออมทรัพย์ประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) การก่อตั้ง 2) สมาชิก 3) คณะกรรมการ 4) การบริหารงาน 5) ระบบการดำเนินงาน โดยได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการทำงานในแต่ละด้านโดยเฉพาะแนวคิดการพึ่งพาตนเองในการริเริ่มก่อตั้ง ความสามัคคีของคนในชุมชนที่ชักจูงเป็นสมาชิกโดยผ่านระบบเครือญาติและการมีคณะกรรมการซึ่งมาจากผู้ที่มีจิตอาสาผ่านการรับรองจากสมาชิกโดยบริหารงานภายใต้ความโปร่งใสและพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา

คำสำคัญ : ธนาคารสัจจะออมทรัพย์ เศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

This research aimed to investigate the operation of Sajja Savings Bank of Ban Srikai Aok based on a self-reliance method according to sufficiency economy principles. The methodology employed was participatory action research. The participants in the study were nine members of the bank's committees and 162 household members. The research tools included in-depth interviews, questionnaires, observations, Strengths-Weaknesses-Opportunities-Threats (SWOT) analysis, and focus groups. The results of the research showed that the operations of the bank consisted of 5 elements: 1) establishment, 2) members, 3) committees, 4) administration, and 5) operational system. Sufficiency economy philosophy was applied to the operations of the bank, especially the practice of self-reliance in early establishment. The unity of the people could attract more members via kinship system. There also were the certified voluntary committees administering the organization with transparency and constant self-development.

Keywords: Sajja Savings Bank: Sufficiency Economy

¹ อาจารย์ประจำสาขาการบัญชี คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

² อาจารย์ประจำสาขาการจัดการ คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

บทนำ

จากความล้มเหลวของการพัฒนาที่ผ่านมา ส่งผลให้ประชาชนประสบกับภาวะความยากจน และมีหนี้สินมากมาย ถึงแม้รัฐบาลจะมีนโยบายต่าง ๆ ออกมามากมายแต่ก็ยังไม่สามารถแก้ปัญหาให้หมดสิ้นไปได้ แต่ด้วยพระบารมีขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ได้ทรงพระราชทานหลักการและแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้พสกนิกรชาวไทยใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต มาตั้งแต่ปี พ.ศ.2517 และทรงได้เน้นย้ำในคราวประเทศประสบกับภาวะวิกฤติเศรษฐกิจ เมื่อปี พ.ศ.2540 จนกระทั่งต่อมารัฐบาลได้นำหลักการดังกล่าวไปบรรจุเป็นแผนพัฒนาประเทศ ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 เป็นต้นมา (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ., 2555) จากแนวทางดังกล่าว ที่เน้นในเรื่องของการพึ่งตนเองตั้งแต่ระดับบุคคลและชุมชน หน่วยงานภาครัฐจึงได้สนับสนุนให้ประชาชนได้น้อมนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ให้เกิดเป็นรูปธรรม เช่น การพึ่งตนเองด้านอาหาร การสนับสนุนจัดตั้งกลุ่มอาชีพ การสร้างรายได้ รวมทั้งให้ความสำคัญกับการลดรายจ่ายเพื่อให้เกิดการออม ทั้งนี้มีความคาดหวังว่าเมื่อประชาชนได้น้อมนำไปปฏิบัติจะสามารถแก้ไขปัญหาความยากจนและปัญหาหนี้สินของตนเองจนกระทั่งสามารถแก้ไขปัญหาของประเทศได้

การออม (Savings) ถือได้ว่าเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยในการแก้ไขปัญหาหนี้สินของชาวบ้าน การออมเป็นเหมือนเศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคลที่จะต้องเริ่มจากตัวบุคคลจากนั้นการรวมกันของบุคคลจะนำมาซึ่งการออมระดับชุมชนและพัฒนาเป็นระดับประเทศได้ต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้ในด้านของชุมชนซึ่งมองว่าเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ 3 ระดับ คือ 1)ระดับจิตสำนึก เกิดขึ้นจากการที่สมาชิกในชุมชนแต่ละคนตระหนักถึงความสุขและความพอใจในการใช้ชีวิตอย่างพอเหมาะ ดำเนินชีวิตอย่างสมถะโดยการยึดมั่นหลัก 3 ประการ คือ (1) การใช้ชีวิตบนพื้นฐานของการรู้จักตนเอง รู้จักพัฒนาตนเองด้วยการพยายามทำจิตใจให้ผ่องใส (2) การคิดพึ่งพาตนเองและพึ่งพาซึ่งกันและกันในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันใน

ชุมชน (3) การใช้ชีวิตอย่างพอเพียง รู้จักกลดกิเลสและลดความต้องการของตนเองลงเพื่อให้เหลือแรงและเวลาในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ตลอดจนทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมได้มากขึ้น 2) ระดับปฏิบัติ คือได้นำเศรษฐกิจพอเพียงลงสู่การปฏิบัติใน 4 ขั้นคือ (1) พึ่งตนเองได้ (2) อยู่ได้อย่างพอเพียง (3) อยู่ร่วมกันอย่างเอื้ออาทร และ (4) อยู่ดียังขึ้นด้วยการเรียนรู้และระดับที่3) ระดับปฏิเวธ คือสมาชิกในแต่ละชุมชนได้พัฒนาชีวิตของตนเองให้ดีขึ้นโดยเริ่มจากการพัฒนาจิตใจ ให้เกิดความพอเพียงในทุกระดับของการดำเนินชีวิต ทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน และขยายไปถึงในระดับสังคม (คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง, 2547)

จากแนวทางดังกล่าว จึงจัดได้ว่าการออมเป็นกลไกอย่างหนึ่งของการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงที่สามารถสร้างขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรม ปัจจุบันมีหมู่บ้านจำนวนมากที่นำแนวคิดการออมมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ดังจะเห็นได้จากการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ขึ้นภายในหมู่บ้านหรือชุมชน ซึ่งการออมนี้จะทำให้ชุมชนมีแหล่งเงินทุนที่สามารถพึ่งพาตนเองในชุมชนได้ โดยไม่ต้องเผชิญกับการกู้ยืมเงินนอกระบบที่มีอัตราดอกเบี้ยที่สูงและชาวบ้านถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายทุน นอกจากนี้แล้วยังก่อให้เกิดสวัสดิการต่าง ๆ ที่ตามมา สมาชิกชุมชนเกิดความเอื้ออาทรต่อกันส่งผลให้เกิดความสามัคคีสามัคคีของคนในชุมชน เกิดอาชีพที่เข้มแข็ง อันจะนำไปสู่ความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจของประเทศต่อไป อย่างไรก็ตาม จากรายงานการวิจัยหลายฉบับ พบว่าการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ของชาวบ้านมีหลายรูปแบบทั้งที่ก่อตั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการและมีหน่วยงานหลายแห่งที่สนับสนุนในการจัดตั้งเช่น สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ เป็นต้น จากการดำเนินงานที่ผ่านมาทั้งประสบความสำเร็จและล้มเหลว ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ต่างกัน หรือแม้กระทั่งความไม่พร้อมในการจัดตั้ง เป็นการจัดตั้งขึ้นตามคำสั่งของหน่วยงานภายนอก โดยที่ชาวบ้านไม่เห็นความสำคัญ การขาดผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถและการขาดความสามัคคีของคนในชุมชน การบริหารที่บังคับใช้กฎระเบียบที่เคร่งครัดเกินไป (อรรธรณ สุทธิพิทักษ์, 2548; มูลนิธิบูรณะ

ชนบทแห่งประเทศไทย, 2545; ศุภางค์นันตา และคณะ, 2547; สุนันทา แก้วจันทร์, 2547; นิพนธ์ หนูแป้น, 2547) ปัจจัยดังกล่าวจึงเป็นความสอดคล้องที่ชุมชนจะต้องให้ความสำคัญอันจะนำไปสู่ความสำเร็จดังเช่นที่ บาว นาค (2553) กล่าวว่า ธนาคารชุมชนและกลุ่มออมทรัพย์ที่ประสบความสำเร็จจะเกิดจากแนวคิดของประชาชนที่ต้องการออมเงินและต่อยอดด้วยการเสริมสร้างสวัสดิการภายในชุมชนทำให้ประชาชนได้รู้สึกถึงความเป็นเจ้าของธนาคารตนเอง เกิดการสร้างวินัยการออมด้วยตัวเองและที่สำคัญทำให้กลุ่มมีความเข้มแข็งและยั่งยืน

จากแนวทางการดำเนินงานของธนาคารสัจจะออมทรัพย์บ้านศรีโคกออกพบว่า เป็นธนาคารที่ได้รับการคัดเลือกจากกรมพัฒนาชุมชนให้เป็นธนาคารต้นแบบในการพัฒนาไปสู่การเป็นสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน เนื่องจากเป็นธนาคารที่สามารถบริหารจัดการเงินทุนได้อย่างยั่งยืนและเป็นรูปแบบของการบริหารเงินทุนอื่น ๆ ที่กระจัดกระจายอยู่ในหมู่บ้านให้มาเป็นหนึ่งเดียว จึงก่อให้เกิดความสะดวกในการบริหาร ชุมชนเกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน เกิดพลังในการต่อรอง ดังเช่น การรวมกลุ่มกันเพื่อต่อรองในการซื้อปุ๋ย เมล็ดพันธุ์ข้าวในราคาที่ถูกลงโดยมีธนาคารสัจจะออมทรัพย์เป็นแกนหลักในการจัดซื้อและเมื่อสามารถลดรายจ่ายได้จึงเริ่มทำการเพิ่มรายได้ เช่นการจัดตั้งกลุ่มทำอาชีพเสริมนอกเหนือจากการทำนา การปลูกพืชหมุนเวียนต่าง ๆ เพื่อบริโภคและขาย เมื่อสามารถเพิ่มรายได้และลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นทำให้มีเงินเหลือเป็นเงินออมทำให้เกิดการออมเงินขึ้นในหมู่บ้านตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งธนาคารสัจจะออมทรัพย์ที่ต้องการให้คนในชุมชนสามารถนำเงินมาฝากและกู้ยืมไปเป็นทุนในการประกอบอาชีพทำให้ประชาชนมีรายได้มากขึ้นแก้ไขปัญหาความยากจนได้และเป็นผลให้ปัญหาหนี้สินและปัญหาอื่น ๆ ที่เคยเกิดขึ้นเริ่มลดลงประชาชนสามารถอยู่ได้โดยการพึ่งตนเองตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คนมีความสุข เกิดความรักและสมัครสมานสามัคคีของคนในชุมชน และจากความสำเร็จในการดำเนินงานดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงกระบวนการจัดการอันนำไปสู่ความสำเร็จของธนาคารที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งและยั่งยืนของชุมชน เพื่อจะ

ได้นำไปเป็นต้นแบบและขยายผลให้กับหมู่บ้านและชุมชนอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษารูปแบบการดำเนินงานของธนาคารสัจจะออมทรัพย์บ้านศรีโคกออกโดยการพึ่งตนเองตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนับเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อให้ชีวิตดำเนินไปในทางสายกลางที่เหมาะสมสอดคล้องกับวิถีความเป็นอยู่อันเรียบง่ายของคนไทย ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับประชาชนทุกระดับ ทั้งระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรและระดับประเทศได้ โดยมีคุณลักษณะที่สำคัญ คือ 1) ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีต่อความจำเป็นและเหมาะสมกับฐานะของตนเอง สังคม สิ่งแวดล้อม รวมทั้งวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น ไม่มากเกินไป ไม่น้อยเกินไป และต้องไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น 2) ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจดำเนินการเรื่องต่าง ๆ อย่างมีเหตุผลตามหลักวิชาการ หลักกฎหมาย หลักศีลธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมที่ดีงาม คิดถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องอย่างถี่ถ้วนถี่ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ 3) ภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึงการเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมเพื่อสามารถปรับตัวและรับมือได้อย่างทันที่ เงื่อนไขสำคัญเพื่อให้เกิดความพอเพียงการตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ต้องอาศัยทั้งเงื่อนไขคุณธรรม หลักวิชา และเงื่อนไขชีวิตเป็นพื้นฐาน เงื่อนไขคุณธรรม เสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติให้มีความซื่อสัตย์สุจริต รู้ รัก สามัคคี ไม่โลภ ไม่ตระหนี่ และรู้จักแบ่งปันให้ผู้อื่น เงื่อนไขหลักวิชา อาศัยความรู้รอบรู้ รอบคอบและระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้วางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน เงื่อนไขชีวิต ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน มีความเพียร มีสติ และปัญญา บริหารจัดการการใช้ชีวิตโดยใช้หลักวิชาและคุณธรรมเป็นแนวทางพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550)

กลุ่มออมทรัพย์เป็นองค์การที่ก่อตั้งขึ้นด้วยความร่วมมือร่วมใจกันของผู้ที่มีความเดือดร้อนทางเศรษฐกิจและสังคม โดยหวังที่จะใช้พลังของการรวมกันนี้ให้ได้มาซึ่งเงินทุนและบริการทางสังคม เพื่อให้ให้ความช่วยเหลือแก่สมาชิกกลุ่มเมื่อมีความเดือดร้อน และในการดำเนินงานสมาชิกกลุ่มจะต้องเป็นผู้มีความเสียสละทั้งกำลังทรัพย์ กำลังกาย กำลังใจ และเวลาของตน ด้วยเหตุนี้การก่อตั้งกลุ่มออมทรัพย์จึงต้องตั้งขึ้นบนรากฐานอันมั่นคงของความเข้าใจซึ่งในเจตนารมณ์และหลักการของกลุ่มออมทรัพย์ของสมาชิก หากก่อตั้งขึ้นโดยที่สมาชิกขาดความเข้าใจอันแท้จริง คือต่างคนต่างมุ่งเข้าร่วมกลุ่มโดยหวังเพียงที่จะกู้เงินจากกลุ่มเท่านั้นแล้ว การดำเนินงานของกลุ่มจะประสบความล้มเหลว ในเวลาอันรวดเร็ว ดังนั้นก่อนที่จะก่อตั้งกลุ่มออมทรัพย์จะต้องเผยแพร่ความคิดให้ประชาชนได้มีความเข้าใจโดยอ่องแท้ในวัตถุประสงค์และหลักการของกลุ่มออมทรัพย์ หากประชาชนยังไม่เข้าใจก็ไม่สมควรริบก่อตั้งขึ้น (ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, 2550, 20) ในการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตนั้นกรมพัฒนาชุมชนได้อาศัยแนวความคิดของสหกรณ์การเกษตรผสมผสานกับแนวความคิดการจัดตั้งกลุ่มเครดิตยูเนียน และแนวความคิดของกลุ่มออมทรัพย์ ซึ่งประกอบด้วย

- 1) แนวความคิดการให้คนในชุมชนรวมตัวกันเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทั้งนี้เนื่องจากสภาพของแต่ละชุมชนมีความแตกต่างในฐานะทางเศรษฐกิจมาก ดังนั้นแนวความคิดนี้จึงเน้นให้คนในชุมชนได้ทำความเข้าใจถึงทุนทางสังคม
- 2) แนวคิดสนับสนุนเงินทุนแก่คนด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจหรือคนยากจน สภาพของคนในชุมชนโดยเฉพาะในเขตชนบทชาวบ้านส่วนใหญ่มีฐานะที่ยากจนสาเหตุหนึ่งก็คือ การขาดแคลนเงินทุน ดังนั้นการเข้ามารวมตัวของคนกลุ่มนี้จะทำให้กลุ่มมีเงินออมและจัดสรรเงินออมให้กับสมาชิกที่มีความจำเป็น โดยยึดหลักความเห็นใจซึ่งกันและกัน
- 3) แนวความคิดการฝึกฝนทำให้เกิดกระบวนการทำงานอย่างชาญฉลาด การที่สมาชิกของกลุ่มกู้เงินจากกลุ่มออมทรัพย์ไปแล้ว ต้องมีการฝึกฝนให้สมาชิกกลุ่มนี้รู้จักกระบวนการคิดที่จะนำเงินทุนดังกล่าวไปลงทุนประกอบอาชีพ เพื่อให้ได้รับผลตอบแทนจากการลงทุนสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยที่ตนเองจะต้องจ่าย กระบวนการดังกล่าวจะช่วยส่งผลทำให้สมาชิกเหล่านี้

รู้จักหาช่องทางการลงทุนด้วยตนเองมากขึ้น และ

- 4) แนวความคิดการฝึกฝนให้ครัวเรือนรู้จักการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ (อารี เชื้อเมืองพานและธเนศ ศรีวิชัยลำพันธ์, 2544) นอกจากนี้ เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ กล่าวว่าการลงทุนเงินออมของชาวบ้านมีพื้นฐานมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2508 เริ่มจากกองทุนบ้านสระคุณ ลำปลายมาศ บุรีรัมย์ จากนั้นก็เป็นกองทุนเมืองดินแดงและห้วยขวาง กรุงเทพฯ ขยายออกเป็นขบวนการเครดิตยูเนียน ต่อมาปี พ.ศ. 2517 กรมพัฒนาชุมชนส่งเสริมให้ตั้งกลุ่มออมทรัพย์ ขณะเดียวกัน ชาวบ้านก็คิดริเริ่มกลุ่มออมทรัพย์เอง เช่น บ้านน้ำขาวปี พ.ศ. 2523 และคลองเปี้ยะปี พ.ศ. 2525 นอกจากนี้ในปี พ.ศ. 2532 ยังมีธนาคารหมู่บ้านอันเนื่องมาจากพระราชดำริจากการส่งเสริมของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์อีก สำหรับบทบาทของรัฐบาลเริ่มจากกรมพัฒนาชุมชนเข้าไปส่งเสริมในระดับหน่วยงานทำให้ในปัจจุบันมีกลุ่มออมทรัพย์กระจายอยู่ทั่วประเทศ (เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ, 2550 อ้างในจรัสวัณณ์ ภักดีวุฒิ, 2554, 65)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตการวิจัย เป็นงานวิจัยเชิงบูรณาการ ระหว่างงานวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ ที่ใช้เทคนิคการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เป็นกระบวนการขับเคลื่อน โดยมุ่งเน้นศึกษาเฉพาะธนาคารสัจจะออมทรัพย์บ้านศรีโคกออก หมู่ 4 ตำบลเมืองศรีไค อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เป็นการศึกษาทั้งหมดของประชากร โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ
 - 1) คณะกรรมการของธนาคารสัจจะออมทรัพย์บ้านศรีโคกออก จำนวน 9 คน และ
 - 2) สมาชิกของธนาคารสัจจะออมทรัพย์บ้านศรีโคกออก จำนวน 162 คน
3. เครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย
 - 1) แบบสอบถาม (Questionnaires) ข้อมูลพื้นฐาน ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของสมาชิกและคณะกรรมการเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ เพื่อเป็นฐานข้อมูลสำหรับการตรวจสอบและการวิเคราะห์

2) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เป็นการสัมภาษณ์คณะกรรมการและสมาชิก เกี่ยวกับข้อมูลด้านบริบทชุมชน กระบวนการก่อตั้ง ผลการดำเนินงาน ตลอดจนทั้งปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

3) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) ร่วมกับคณะกรรมการและสมาชิกเพื่อให้ทราบถึงศักยภาพ จุดแข็ง และปัญหาของกลุ่มทำให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคการดำเนินงานอันจะนำไปสู่การพัฒนา

4) แบบสังเกต (Observation) เป็นการสังเกตพฤติกรรมของคณะกรรมการและสมาชิก ทั้งแบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วม

5) การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่อตรวจสอบและยืนยันข้อมูล อันนำไปสู่การตีความการสรุป และแนวทางการพัฒนา

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ค่าสถิติที่นำเสนอ ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์สัเคราะห์ด้วยการตีความและนำเสนอข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

ผลการศึกษา

ธนาคารสัจจะออมทรัพย์บ้านศรีโคก ตั้งอยู่ที่บ้านศรีโคก หมู่ที่ 4 ตำบลเมืองศรีไค อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งอยู่ติดกับมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีด้านทิศใต้ นับเป็นอีกหมู่บ้านหนึ่งที่ได้รื้อมนำหลักปรัชญาแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง มา

ประยุกต์ใช้กับชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยชาวบ้านได้เกิดความตระหนักรู้ในการที่จะพึ่งพาตนเองและพึ่งพากันเองภายในชุมชนอันจะนำไปสู่การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีมีความยั่งยืน และเกิดการสร้างนิสัยการออม เพื่อให้รู้จักประหยัด จึงทำให้การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตขึ้น โดยเน้นการออมเงินในรูปสัจจะออมทรัพย์ซึ่งนับเป็นความต้องการของคนในชุมชนที่ต้องการออมเงินเป็นของตนเอง โดยมีการรวมกลุ่มครั้งแรกเมื่อ 2 เมษายน 2546 ตั้งชื่อว่าภายใน “กลุ่มสัจจะออมทรัพย์บ้านศรีโคก” ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น “ธนาคารสัจจะออมทรัพย์บ้านศรีโคก” ปัจจุบันมีสมาชิกกว่า 500 คน สมาชิกในชุมชนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี มีการฝากเงินอย่างต่อเนื่องสำหรับการบริหารงานพบว่าบริหารงานในรูปแบบของคณะกรรมการ จากผลการดำเนินงานพบว่าสมาชิกมีความพึงพอใจมากต่อการบริหารงานของคณะกรรมการ ชุมชนได้รับประโยชน์อย่างทั่วถึง ไม่มีความขัดแย้ง จนกระทั่งได้รับการยอมรับจากคนภายในชุมชน จากหน่วยงานนอกชุมชน และหน่วยงานราชการต่าง ๆ จึงทำให้มีคนมาศึกษาดูงานด้านการบริหารจัดการอย่างต่อเนื่อง ทั้งหน่วยงานภายในและภายนอกจังหวัด จากความสำเร็จดังกล่าวผู้วิจัยและชุมชนจึงมีความเห็นพ้องกันว่า ปัจจัยหรือรูปแบบที่ส่งผลให้การดำเนินงานของธนาคารสัจจะออมทรัพย์บ้านศรีโคกประสบความสำเร็จนั้นประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) การก่อตั้ง 2) สมาชิก 3) คณะกรรมการ 4) การบริหารงาน 5) ระบบการดำเนินงาน ดังภาพ 1 ซึ่งในแต่ละองค์ประกอบพบว่ามีขั้นตอนและรายละเอียดดังนี้

ภาพ 1 รูปแบบการดำเนินงานของธนาคารสัจจะออมทรัพย์บ้านศรีโคก

1) การก่อตั้ง เป็นจุดเริ่มต้นที่มีความสำคัญที่สุด ซึ่งจะต้องเกิดขึ้นจากความต้องการของคนในชุมชนที่ต้องการจะพึ่งพาตนเองและพึ่งพากันเอง และการมีผู้นำที่เข้มแข็ง ซึ่งจะต้องเป็นผู้ที่มีความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงว่าคนในชุมชนจะต้องสามารถพึ่งพาตนเองและพึ่งพากันเองได้ ชาวบ้านรู้จักการรวมตัวกันเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาของชุมชนร่วมสร้างภูมิคุ้มกันและทำให้เกิดความยั่งยืนในชุมชนซึ่งหากผู้นำมีความเข้าใจในปรัชญาดังกล่าวจะสามารถสร้างความมั่นใจและความน่าเชื่อถือของคนในหมู่บ้านได้ ทั้งนี้การจะทำให้เกิดผลสำเร็จตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้นสามารถมีวิธีการที่หลากหลายแต่สำหรับผู้นำของหมู่บ้านนี้ได้ค่อย ๆ ริเริ่มนำแนวคิดการออม ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในชุมชนให้เห็นเป็นรูปธรรม เนื่องจากเห็นว่าการออมจะสามารถสร้างการพึ่งพาให้กับตนเองและคนในชุมชนด้วยกันเพราะจะสามารถนำเงินที่ออมมาช่วยเหลือสร้างอาชีพให้แก่คนในชุมชนได้เพิ่มขึ้น ทั้งนี้การปรับใช้จะต้องค่อย ๆ ก้าวไปทีละขั้น โดยผู้นำจะชี้ให้ชาวบ้านได้เห็นถึงความสำคัญของการออม ข้อดีของการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ของชุมชนเอง และทราบถึงปัญหาเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินจากกองทุนเงินล้านของรัฐบาลที่นำลงมาให้เป็นทุนประเดิมในครั้งแรก ซึ่งเงินทุนดังกล่าวเป็นของรัฐบาลและมีเงื่อนไขที่ทุกคนจะต้องปฏิบัติตาม โดยที่ชุมชนและกลุ่มไม่มีอิสรภาพในการกู้ยืม อีกทั้งไม่มีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นและยังจะต้องปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการทุกประการ หากสักวันหนึ่งเมื่อภาครัฐเอาเงินคืน หรือไม่มีเงินให้กู้ยืมชุมชนจะทำอย่างไร จากประเด็นดังกล่าวที่ผู้นำชุมชนได้จัดประกายแนวความคิดให้กับสมาชิกของกองทุนเพื่อให้เกิดแรงบันดาลใจในการที่จะลุกขึ้นมาเพื่อหาทางออกให้กับชุมชนของตน โดยจะต้องให้หมู่บ้านมีแหล่งเงินทุนที่เป็นของคนในหมู่บ้าน ซึ่งจะสามารถมีอิสระในการบริหารตามวิถีชีวิตของชุมชน อยู่บนฐานของความไว้วางใจกัน ชาวบ้านสามารถแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในธนาคารที่ร่วมกันจัดตั้งขึ้น ในขั้นตอนนี้นับว่าผู้นำชุมชนหรือผู้ริเริ่มก่อตั้งธนาคารจะต้องเป็นคนที่คนส่วนใหญ่ให้การยอมรับ หรือที่เรียกว่า “มีบารมี” การก่อตั้งธนาคารจึงจะประสบความสำเร็จ ตลอดทั้งความพยายามในการปลูกฝัง

แนวคิดการออมให้กับคนในชุมชนอย่างต่อเนื่องชี้ให้เห็นถึงข้อดีของการออมและให้ชาวบ้านไม่รู้สึกว่าเงินที่ฝากทุกเดือนเป็นภาระมากเกินไป อีกทั้งการมีธนาคารของตนเองจะทำให้เกิดความสะดวกในการไปใช้บริการ สามารถกู้ยืมได้ง่าย มีผลตอบแทนทั้งในรูปเงินปันผลและสวัสดิการต่าง ๆ เมื่อชาวบ้านเข้าใจและเห็นถึงผลดีทำให้หมู่บ้านสามารถจัดตั้งธนาคารสัจจะออมทรัพย์ขึ้นมาได้ ดังข้อคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อการจัดตั้งกลุ่มต่างมีความเห็นว่าเป็นความคิดที่ดีที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง สามารถพึ่งพากันเองได้ภายในชุมชน ดังคำกล่าวของนางสมพร ศรีมาบุตร หนึ่งในสมาชิกของชุมชนที่มีความเห็นว่า “...การตั้งธนาคารสัจจะออมทรัพย์ขึ้นในชุมชน ทำให้ตนมีความรู้สึกว่าการออมเหมือนกับการมีเงินทุนอยู่ใกล้ ๆ ซึ่งจะทำให้ตนเองมีความสะดวกสบายขึ้น...” นอกจากนั้นสมาชิกส่วนใหญ่ยังได้มีความเห็นเพิ่มเติมว่าในการจัดตั้งธนาคารขึ้นในชุมชนนั้น นับเป็นการส่งเสริมการออมขึ้นในชุมชนซึ่งจะสามารถพึ่งตนเองได้ในอนาคต จากการศึกษาพบว่าสมาชิกมีความพึงพอใจในระดับมาก (4.01) ที่สามารถจัดตั้งธนาคารในชุมชนได้

2) สมาชิก นับเป็นหัวใจสำคัญของธนาคาร เพราะการที่ธนาคารจะอยู่รอดได้จะต้องมีสมาชิกที่ดี มีความซื่อสัตย์ จากการศึกษาพบว่า วิธีการได้มาของสมาชิกของธนาคารมีหลายวิธี ได้แก่ การเดินพบปะชาวบ้านในแต่ละครัวเรือนเพื่ออธิบายข้อดีของการออมเงิน การประชาสัมพันธ์ผ่านหอกระจายเสียงในหมู่บ้าน การรณรงค์การออมในวันสำคัญต่างๆ ทั้งในวัดและโรงเรียนการใช้วิธีปากต่อปากให้สมาชิกบอกต่อถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการเป็นสมาชิกธนาคาร การใช้ระบบเครือข่ายในการชักจูงเป็นสมาชิก จากวิธีต่าง ๆ เหล่านี้แสดงให้เห็นว่าคณะกรรมการมีแนวคิดในการทำงานเชิงรุก ใช้ความคุ้นเคย ความเชื่อถือซึ่งกันและกัน ตลอดทั้งเจตนาที่ต้องการให้คนในชุมชนสามารถพึ่งพากันเองได้ ในส่วนของชาวบ้านต่างก็มีความตระหนักในเรื่องของการออม และเห็นว่าเป็นธนาคารของชุมชนเป็นสิ่งที่ต้องร่วมกันรักษาไว้นอกจากนี้ยังสร้างความสะดวกในการเดินทางมาใช้บริการเนื่องจากอยู่ภายในหมู่บ้านและสามารถพึ่งพาได้เมื่อมีความเดือดร้อนจึงสนใจสมัครเป็นสมาชิกดังจะเห็นได้ว่าเมื่อสมัครเป็นสมาชิกแล้วจะไม่มีภาระลาออก และจากการศึกษาข้อมูลในเชิงปริมาณยัง

พบว่า เหตุผลในการเข้าเป็นสมาชิกของธนาคาร มีทั้งหมด 13 เหตุผล และเหตุผลที่สมาชิกส่วนใหญ่เลือกคืออยู่ใกล้บ้าน รองลงมาได้แก่ ต้องการมีเงินเก็บออม และได้รับเงินปันผล คิดเป็นร้อยละ 69.60 56.50 และ 54.70 ตามลำดับ (ดังตาราง 1) นอกจากนี้ยังพบว่าหลักเกณฑ์ของการเป็นสมาชิกธนาคารจะ

รับสมัครสมาชิกทุกเพศ ทุกวัยแต่ต้องฝากเงินออมอย่างสม่ำเสมอและยอมรับพร้อมทั้งปฏิบัติตามกฎระเบียบต่าง ๆ ที่ธนาคารกำหนดไว้ รวมทั้งต้องมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในกิจกรรมต่าง ๆ ของธนาคาร ทั้งนี้สามารถสรุปองค์ประกอบของการเป็นสมาชิกได้ดังภาพ 2

3) คณะกรรมการ การบริหารงานของธนาคารสัจจะออมทรัพย์บ้านศรีโคตรจะอยู่ในรูปของคณะกรรมการ จำนวน 9 คน ซึ่งได้มาจากการเสนอชื่อของคนในหมู่บ้าน ส่วนใหญ่เป็นคนที่มีความรู้ อาสา มีเวลาทำงานเพื่อส่วนรวมและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เมื่อได้รายชื่อผู้ที่เหมาะสมแล้ว จึงนำรายชื่อดังกล่าวเสนอต่อที่ประชุมประชาคมหมู่บ้านเพื่อรับรอง นับเป็นวิธีการที่โดดเด่นที่มีความแตกต่างจากชุมชนอื่นที่ส่วนใหญ่มักจะใช้วิธีการเลือกตั้ง (ดังตาราง 2) ซึ่งบางครั้งคนที่ถูกเลือกอาจจะไม่ค่อยมีเวลาให้กับการทำงานกลุ่ม หรือส่วนรวม เพราะคนที่ทำงานให้กับหมู่บ้านควรเป็นคนที่มีความตั้งใจที่ดี มีจิตอาสา และ

จะต้องอุทิศเวลาเพื่อส่วนรวมโดยไม่เห็นแก่ค่าจ้าง หรือมีค่าตอบแทน สำหรับวาระการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการจะกำหนดคราวละ 4 ปี เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการทำงานและเป็นที่เชื่อถือใจของสมาชิก ถึงแม้ที่ผ่านมาธนาคารเคยกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี และเมื่อหมดวาระมีการเสนอชื่อเข้ามาใหม่ก็พบว่าคณะกรรมการยังเป็นคนกลุ่มเดิมแสดงให้เห็นว่าสมาชิกให้ความสนใจกับกรรมการเนื่องจากคณะกรรมการทำงานดี มีความซื่อสัตย์ เสียสละเพื่อส่วนรวมและจากการวิจัยที่ใช้เครื่องมือที่หลากหลายไม่ว่าจะเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของเหตุผลการสมัครเป็นสมาชิกของธนาคารสัจจะออมทรัพย์บ้านศรีโคก

เหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกของธนาคาร	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. สะดวกใกล้บ้าน	112	69.60
2. ต้องการมีเงินเก็บออม	91	56.50
3. ได้รับเงินปันผล	88	54.70
4. ไว้วางใจคณะกรรมการ	73	45.30
5. บริการเป็นกันเอง	69	42.90
6. กู้ยืมได้ง่าย	67	41.60
7. เพราะเป็นธนาคารของหมู่บ้านต้องการสนับสนุน	54	33.50
8. มีสวัสดิการที่ดี	37	23
9. ธนาคารมีความมั่นคง	34	21.10
10. ดอกเบี้ยเงินกู้ต่ำ	30	18.60
11. ต้องการกู้ยืมเงิน	21	13
12. เพื่อนหรือญาติที่เป็นสมาชิกเดิมชักจูง	13	8.10
13. เห็นคนส่วนใหญ่ในหมู่บ้านเข้าเป็นสมาชิก	13	8.10

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละความคิดเห็นสมาชิกต่อการได้มาของคณะกรรมการ

การสรรหาคณะกรรมการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. มาจากการเสนอชื่อและให้สมาชิกทั้งหมดรับรอง	110	67.90
2. มาจากการเลือกตั้งสมาชิกบางส่วนและแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิบางส่วน	48	29.60
3. อื่นๆ	4	2.50
รวม	162	100
จำนวนของคณะกรรมการ	$\bar{X} = 10$	S.D.= 6.14
จำนวนปีในการดำรงตำแหน่ง	$\bar{X} = 4$	S.D.= 6.09

ที่ได้จากแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มย่อยพบว่า ข้อมูลมีความสอดคล้องกันจึงนับได้ว่าด้านคณะกรรมการถือเป็นจุดแข็งของธนาคารแห่งนี้ ส่วนเรื่องของการกำหนดบทบาทหน้าที่ของกรรมการแต่ละคนจะพิจารณาจากความสามารถส่วนตัวและเวลาในการที่จะสามารถรับภาระหน้าที่ในแต่ละด้าน

ถึงแม้ทุกคนจะมีตำแหน่งหน้าที่ต่างกันแต่เมื่อมีการประชุมคณะกรรมการทุกคนจะมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นอย่างเสมอภาคซึ่งถือได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญอย่างหนึ่งในการทำงานร่วมกัน ทั้งนี้สามารถสรุปองค์ประกอบของคณะกรรมการได้ ดังภาพ 3

ภาพ 3 องค์ประกอบของคณะกรรมการธนาคาร

4) การบริหารงาน ธนาคารสัจจะออมทรัพย์ บ้านศรีโคกอกมีการแบ่งโครงสร้างการบริหารงาน ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน ฝ่ายเลขานุการ ฝ่ายตรวจสอบ ฝ่ายற்றுญิก ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ฝ่ายการเงิน และฝ่ายสินเชื่อ ซึ่งการแบ่งฝ่ายบริหารมีมากขึ้นจากเดิมเนื่องจากมีจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นและกิจกรรมต่าง ๆ ของธนาคารมีมากขึ้นโดยผู้ปฏิบัติงานแต่ละฝ่ายจะต้องได้รับการพัฒนาตนเอง เช่น เข้าร่วมอบรมกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อนำความรู้มาใช้ในการพัฒนาปรับปรุงการทำงานขององค์กร เมื่อมีการจัดตั้งขึ้นสิ่งสำคัญที่จะทำให้องค์กรสามารถบริหารงานได้บรรลุเป้าหมายย่อมต้องมีการตั้งกฎ ระเบียบต่าง ๆ เพื่อเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการบริหาร สำหรับธนาคารสัจจะออมทรัพย์บ้านศรีโคกอกก็เช่นเดียวกันได้มีการกำหนดระเบียบของธนาคารซึ่งวิธีการกำหนดกฎ ระเบียบต่าง ๆ จะใช้การนำแนวทางปฏิบัติที่ทำอยู่เดิมมากำหนดขึ้นเป็นระเบียบ จากนั้นจึงนำไปให้สมาชิกแสดงความคิดเห็น ซึ่งการทำเช่นนี้จะทำให้ไม่เกิดปัญหาในการไม่ยอมรับและไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ เนื่องจากเป็นสิ่งที่สมาชิกเคยรับรู้และปฏิบัติตามแต่เดิมอยู่แล้ว ทั้งนี้คณะกรรมการมองว่าองค์กรที่ตั้งขึ้นใหม่ไม่ควรกำหนดกฎระเบียบให้มากจนเกินไปเนื่องจากทำให้สมาชิกและคณะกรรมการมีความลำบากในการปฏิบัติงานแต่ควรใช้วิธีค่อยเป็นค่อยไปให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง และเมื่อทุกคนเริ่มปฏิบัติจนเคยชินจึงค่อยนำมาเขียนเป็นกฎระเบียบและประกาศใช้จะทำให้สมาชิกไม่รู้สึกว่าการเกิดความยุ่งยากนอกจากนี้ในการกำหนดกฎระเบียบควรมีการเขียนให้

อำนาจกรรมการสามารถตัดสินใจเรื่องเร่งด่วนได้โดยใช้มติกรรมการเพราะบางครั้งอาจเกิดเหตุการณ์ที่จำเป็นเร่งด่วนหากต้องเรียกประชุมสมาชิกจะทำให้ไม่ทันกาลซึ่งอาจส่งผลเสียต่อธนาคารได้จึงควรเปิดช่องให้กรรมการสามารถมีมติเป็นที่สุด แต่อย่างไรก็ตามต้องนำเรื่องแจ้งให้สมาชิกทราบในภายหลังและควรเปิดโอกาสให้สมาชิกสามารถยื่นข้อร้องขอแก้ไขระเบียบได้หากเห็นว่ากฎระเบียบข้อใดไม่เหมาะสม อย่างไรก็ตามจากข้อมูลเชิงปริมาณยังพบว่าข้อคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานของธนาคารนั้น สมาชิกมีความเห็นว่าในกระบวนการมีส่วนร่วม คณะกรรมการเปิดโอกาสให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมเกือบทุกเรื่อง โดยเฉพาะในเรื่องของการจัดทำระเบียบ ซึ่งพบว่าสมาชิกส่วนใหญ่ร้อยละ 71.60 เห็นด้วยกับการที่คณะกรรมการจะจัดทำและยกร่างระเบียบแล้วนำเสนอให้สมาชิกแสดงความคิดเห็น (ดังตาราง 3) นอกจากนี้ยังพบว่า ตลอดระยะเวลาตั้งแต่ก่อตั้งธนาคารมาจนถึงปัจจุบันนี้ธนาคารยังคงสามารถบริหารงานได้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ทุกประการ อีกทั้งยังสามารถทำประโยชน์ให้กับคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี และจากการศึกษาสมาชิกได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากธนาคารนั้น สมาชิกส่วนใหญ่มีความเห็นว่าตนเองสามารถมีเงินออมได้ทุกเดือน คิดเป็นร้อยละ 88.90 และการมีแหล่งเงินกู้ร้อยละ 51.90 การได้รับผลตอบแทนที่สูงร้อยละ 48.10 ตามลำดับ (ดังตาราง 4) และสามารถสรุปองค์ประกอบของการบริหารงานได้ ดังภาพ 4

ภาพ 4 องค์ประกอบของการบริหารงานดำเนินงานธนาคาร

5 ระบบการดำเนินงาน ธนาคารมีความ บัญชีและควบคุมภายใน 5) การจ่ายปันผล โดยได้นำ
ต้องการที่จะพัฒนาให้เป็นธนาคารที่ได้มาตรฐาน จึง โปรแกรมสำเร็จรูปเข้ามาช่วยในการทำงานแต่ละ
ได้แบ่งระบบการดำเนินงานเป็น 5 ด้าน คือ 1) การ ระบบควบคุมกับการจัดทำด้วยมือ รวมทั้งมีการจัดทำ
ฝากถอน 2) การกู้ยืม 3) การสมัครสมาชิก 4) การ เอกสาร

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละความคิดเห็นของสมาชิกต่อการจัดทำกฎระเบียบของธนาคารสัจจะออมทรัพย์
บ้านศรีไคออก

การจัดทำกฎระเบียบ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. คณะกรรมการจัดทำแล้วนำเสนอให้สมาชิกแสดงความคิดเห็น	116	71.60
2. สมาชิกร่วมจัดทำตั้งแต่ต้นแล้วให้คณะกรรมการนำไปสรุป	26	16.10
3. มอบหมายให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการจัดทำ	18	11.10
4. อื่น ๆ	2	1.20
รวม	162	100

ตาราง 4 จำนวนและร้อยละประโยชน์ของธนาคารสัจจะออมทรัพย์บ้านศรีไคออกที่สมาชิกที่ได้รับ

ประโยชน์ที่ได้รับ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. สามารถมีเงินออมได้ทุกเดือน	144	88.90
2. มีแหล่งเงินกู้ที่สะดวกไม่ยุ่งยาก	84	51.90
3. ได้รับเงินปันผลตอบแทนสูง	78	48.10
4. ได้รับสวัสดิการกู้ซื้อปุ๋ย	58	35.80
5. ได้รับสวัสดิการรักษายาบาล	41	25.30
6. เสียดอกเบี้ยในอัตราที่ต่ำ	39	24.10
7. ได้รับสวัสดิการฌาปนกิจศพ	30	18.50

หลักฐาน ต่าง ๆ เช่นใบสำคัญรับเงิน สัญญากู้ยืมเงิน สัญญาค้ำประกัน อีกทั้งการจัดทำสมุดบัญชีที่สามารถทราบยอดคงเหลือต่าง ๆ ได้ทันทีพร้อมทั้งมีการจัดทำสมุดเงินฝากให้แก่สมาชิกที่เป็นมาตรฐานเช่นเดียวกับธนาคารพาณิชย์ทั่วไป โดยที่ระบบต่าง ๆ นี้ได้จัดทำขึ้นภายใต้การควบคุมภายในที่ดีเพื่อสร้างความเชื่อถือให้แก่สมาชิก ประกอบด้วย 1) การฝากถอน ธนาคารจะมีเจ้าหน้าที่การเงิน ทำหน้าที่รับฝากถอน โดยในแต่ละวันจะมีสมาชิกมาใช้บริการฝากถอน ประมาณ 25 - 40 ราย ปัจจุบันธนาคารมียอดเงินฝากของสมาชิกอยู่ประมาณ 4 ล้านบาท ในการฝากถอน สมาชิกจะต้องเขียนใบรายการฝากหรือถอนยื่นคู่กับสมุดคู่ฝากจากนั้นพนักงานจะทำการบันทึกลงในระบบรับฝากเมื่อสิ้นวันจะทำการออกรายงานสรุปรับฝากจากระบบ จะทำให้ทราบยอดคงเหลือของสมาชิกแต่ละราย 2) การกู้ยืม ธนาคารจะทำการปล่อยกู้ให้กับสมาชิกโดยมีเจ้าหน้าที่สินเชื่อทำหน้าที่ในการให้บริการโดยจะทำการปล่อยกู้ได้สูงสุดไม่เกิน 10 เท่าของเงินฝากหรือหากต้องการกู้จำนวนมากสามารถขอยื่นกู้ได้แต่ต้องมีหลักทรัพย์ค้ำประกันทั้งนี้จะพิจารณาการปล่อยกู้จากฐานเงินฝาก ระยะเวลาการเป็นสมาชิก สำหรับเหตุผลการกู้ส่วนใหญ่เพื่อนำไปใช้ในการหมุนเวียนทำการเกษตรและค้าขาย และมีส่วนบางส่วนไปใช้ในการศึกษาบุตร ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาการปล่อยกู้ยังไม่เผชิญกับปัญหาหนี้เสีย ทั้งนี้เนื่องจากการใช้ระบบบุคคลค้ำประกันเงินกู้ ส่วนปัญหาการส่งชำระหนี้ช้าจะใช้ระบบติดตามโดยคณะกรรมการ และมีการคิดค่าปรับทำให้ลดปัญหาการชำระหนี้เกินเวลาได้ ในขั้นตอนการกู้ยืมสมาชิกจะต้องกรอกแบบฟอร์มการขอกู้เพื่อยื่นให้กับคณะกรรมการอนุมัติเมื่อผ่านการอนุมัติจะนัดสมาชิกมาทำสัญญาเงินกู้และสัญญาค้ำประกัน โดยเจ้าหน้าที่จะทำการบันทึกข้อมูลการกู้ในระบบและมีการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการกู้ สำหรับขั้นตอนของการชำระเงินต้นและดอกเบี้ยเมื่อสมาชิกมาชำระจะทำการบันทึกในระบบรับชำระหนี้และจัดพิมพ์ใบเสร็จเป็นหลักฐานให้กับสมาชิก ในตอนสิ้นวันเจ้าหน้าที่จะทำการออกรายงานสรุปยอดหนี้ที่ได้รับชำระและยอดหนี้

คงเหลือจากระบบ 3) การสมัครสมาชิก ธนาคารกำหนดให้บุคคลที่จะสมัครเป็นสมาชิกจะต้องมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านของหมู่บ้านโดยสมาชิกจะต้องฝากสัจจะออมทรัพย์อย่างน้อยเดือนละ 10 บาท ต่อมาในปี 2552 มติของที่ประชุมใหญ่ประจำปี ได้กำหนดให้สามารถเปิดรับสมาชิกจากกลุ่ม องค์กรต่าง ๆ จากภายนอกหมู่บ้านได้ และในปี 2554 ได้เปิดโอกาสให้บุคคลทั่วไปจากหมู่บ้านอื่น ๆ เข้ามาสมัครเป็นสมาชิกของธนาคารได้ ในขั้นตอนการรับสมัครสมาชิกผู้สมัครจะกรอกแบบฟอร์มการสมัครสมาชิกและแนบเอกสารที่ใช้ในการสมัครรวมถึงเงินสำหรับชำระค่าธรรมเนียมสมุดเงินฝาก จากนั้นเจ้าหน้าที่จะบันทึกข้อมูลลงในระบบการรับสมัครสมาชิกและออกใบเสร็จรับเงินค่าธรรมเนียมสมุดเงินฝากสมาชิกจะได้รับสมุดเงินฝากเพื่อนำมาใช้ในการฝากเงินครั้งต่อไป 4) การบัญชีและการควบคุมภายใน ธนาคารมีการจัดทำงบการเงินคือ งบกำไรขาดทุนและงบแสดงฐานะการเงิน นอกจากนี้ยังมีการวางระบบควบคุมภายในเกี่ยวกับสินทรัพย์โดยเหรียญจะมีหน้าที่ในการจัดทำงบการเงินดังกล่าว ซึ่งการจัดทำบัญชียังคงทำทั้งในสมุดบัญชีและทดลองใช้โปรแกรมสำเร็จรูปโดยสมุดบัญชีที่ใช้ในการบันทึกบัญชี ประกอบด้วย สมุดเงินรับฝาก, สมุดบันทึกการถอนเงิน, สมุดเงินให้กู้และสมุดรับชำระหนี้ ,สมุดบันทึกการจ่ายประจำวัน, สมุดทะเบียนคุณสินทรัพย์ โดยขั้นตอนของการจัดทำงบการเงินรายการที่บันทึกในสมุดเล่มต่าง ๆ จะถูกผ่านไปยังบัญชีแยกประเภทและจัดทำงบการเงิน 5) การจ่ายปันผล เมื่อธนาคารจัดทำงบการเงินเรียบร้อยแล้วคณะกรรมการจะนำงบกำไรขาดทุนมาประชุมเพื่อกันสำรองและกำหนดอัตราการจ่ายเงินปันผลซึ่งคำนวณจากกำไรสุทธิหารด้วยยอดเงินฝากรวมคูณด้วยหนึ่งร้อย จากนั้นจึงแจ้งให้สมาชิกทราบถึงเงินปันผลที่แต่ละรายได้รับเพื่อตรวจสอบแล้วจึงทำการโอนเงินเข้าในบัญชีของสมาชิกแต่ละราย จากขั้นตอนการดำเนินงานทั้งหมดสามารถสรุปองค์ประกอบของระบบการดำเนินงานได้ดังภาพ 5

ภาพ 5 องค์ประกอบของระบบการดำเนินงานธนาคาร

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษารูปแบบการดำเนินงานของธนาคารสัจจะออมทรัพย์บ้านศรีโคออกโดยการพึ่งตนเองตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการวิจัยและพัฒนาที่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบบูรณาการระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิคการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นกลไกในการขับเคลื่อนกิจกรรมโดยศึกษาทั้งหมดของประชากรประกอบด้วยคณะกรรมการ 9 คน และสมาชิกของธนาคารสัจจะออมทรัพย์ 162 ครอบครัว เครื่องมือวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์เจาะลึก แบบสังเกต การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและการประชุมกลุ่มย่อย จากการวิจัยพบว่าชุมชนบ้านศรีโคออกเป็นชุมชนที่อาศัยอยู่เป็นระบบเครือญาติ คนในหมู่บ้านรู้จักมักคุ้นกันเป็นอย่างดี และมีความสมัครสมานสามัคคี รู้จักเก็บออมทำให้เศรษฐกิจของหมู่บ้านอยู่ในระดับที่ดี สามารถสร้างความมั่นคงให้กับชุมชนจนกระทั่งจัดตั้งธนาคารสัจจะออมทรัพย์ของชุมชนขึ้นเพื่อเป็นที่พึ่งให้กับคนในชุมชน นับได้ว่าเป็นการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้อย่างเป็นรูปธรรม และจากความสำเร็จดังกล่าว จึงสามารถสรุปเป็นรูปแบบของการดำเนินงานของธนาคารสัจจะออมทรัพย์ ได้เป็น 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การก่อตั้ง หรือกระบวนการก่อเกิด จะต้องเกิดจากความต้องการของคนในชุมชนอย่างแท้จริง ที่ต้องการให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้
2. สมาชิก สำหรับการได้มาซึ่งสมาชิกมีวิธีการได้มาที่หลากหลาย ได้แก่ การเดินพบปะชาวบ้านในแต่ละครัวเรือนเพื่ออธิบายข้อดีของการออมเงิน การใช้ระบบเครือข่ายในการชักจูงมาเป็นสมาชิก นอกจากนี้สมาชิกจะต้องมีความตระหนักในเรื่องการออม รู้ลึกถึงความเป็นเจ้าของร่วมและการมีส่วนร่วมในการแสดงความเห็น รวมทั้งสามารถช่วยเหลือพึ่งพากันเองยามเดือดร้อน
3. คณะกรรมการ การบริหารงานของธนาคารสัจจะออมทรัพย์บ้านศรีโคออก เป็นการบริหารงานในรูปแบบของคณะกรรมการ จำนวน 9 คน ซึ่งล้วนแต่เป็นผู้มีจิตอาสา
4. การบริหารงาน ธนาคารสัจจะออมทรัพย์บ้านศรีโคออกมีการแบ่งโครงสร้างการบริหารงานออกเป็นฝ่าย ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน ฝ่ายเลขานุการ ฝ่ายตรวจสอบ ฝ่ายเหรียญกษาปณ์ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ฝ่ายการเงิน และฝ่ายสินเชื่อ โดยแต่ละฝ่ายจะต้องได้รับการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
5. ระบบการดำเนินงาน เพื่อเป็นการยกระดับและพัฒนาธนาคารให้ได้มาตรฐาน จึงแบ่งระบบการดำเนินงานหลักออกเป็น 5 ด้าน คือ 1) การฝากถอน 2) การกู้ยืม 3) การสมัครสมาชิก 4) การบัญชีและการควบคุมภายใน และ 5) การจ่ายปันผล

จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่าธนาคารสามารถนำแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม กล่าวคือ สมาชิกของธนาคารได้เกิดความตระหนักรู้ในการที่จะพึ่งพาตนเองและพึ่งพากันเองภายในชุมชน โดยการสร้างนิสัยการออมเพื่อให้รู้จักประหยัดโดยเฉพาะเด็ก ๆ และเยาวชนของหมู่บ้าน สมาชิกได้เรียนรู้ร่วมกันพร้อมทั้งสร้างกิจกรรมภายในหมู่บ้านเป็นกลุ่มออมทรัพย์ขึ้นและร่วมกันทำงาน พัฒนาและแก้ไขปัญหาจนสามารถเป็นธนาคารสัจจะออมทรัพย์ที่เป็นแหล่งพึ่งพิงให้กับคนทั้งหมู่บ้าน ช่วยให้มีเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ สร้างงานให้กับคนในชุมชน จนกระทั่งสามารถสร้างสวัสดิการด้านต่าง ๆ ให้กับคนในชุมชนและที่สำคัญคนในชุมชนเกิดความสามัคคีรู้จักห่วงหาผูกพันของตน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (2547) ที่กล่าวว่าเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ 3 ระดับ คือ 1 ระดับจิตสำนึก 2 ระดับปฏิบัติ 3 ระดับปฏิเวธ จึงนับได้ว่าเป็นการพัฒนาแบบของการพึ่งตนเองและพึ่งพากันเองอันจะนำไปสู่การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี มีความยั่งยืน อีกทั้งสอดคล้องกับอารีเชื้อเมืองพานและธนศ ศรีวิชัยลำพันธ์ (2544) ที่กล่าวว่าแนวคิดกลุ่มออมทรัพย์ ประกอบด้วย 1) การให้คนในชุมชนรวมตัวกันเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 2) สนับสนุนด้านเงินทุนแก่คนด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจ 3) ฝึกฝนทำให้เกิดการทำงานอย่างชาญฉลาดและ 4) ฝึกให้ครัวเรือนรู้จักการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ

สำหรับสิ่งที่เด่นชัดในแนวคิดการจัดตั้งธนาคารสัจจะออมทรัพย์บ้านศรีโคกคือการเน้นปลูกฝังความคิดการออมให้กับคนในชุมชนโดยเฉพาะเด็ก ๆ และเยาวชนของหมู่บ้าน มากกว่าการให้กู้ยืม และการก่อตั้งที่เกิดจากความต้องการของคนในชุมชนอย่างแท้จริงดังเช่นที่ศุภางค์ นันทาและคณะ (2547) เห็นว่าปัจจัยด้านที่มาของกลุ่มที่ทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จหากการก่อตั้งกลุ่มที่เกิดจากความสนใจและความต้องการของชุมชนหรือการเรียนรู้จากกลุ่มอื่นแล้วนำมาจัดตั้งกลุ่มเพื่อพัฒนาชุมชนตนเองมักมีความเข้มแข็งมากกว่ากลุ่มที่จัดตั้งเพื่อรองรับนโยบายจากภาครัฐ

ปัจจุบันธนาคารสัจจะออมทรัพย์บ้านศรีโคกออกมีสมาชิกกว่า 500 คนโดยที่ทุกครัวเรือนในหมู่บ้านเป็นสมาชิกของธนาคารสัจจะออมทรัพย์ซึ่งย่อมแสดงให้เห็นว่าธนาคารมีวิธีการที่น่าสนใจในการเชิญชวนสมาชิกหรือการระดมเงินฝากนอกจากการสร้างควมไว้วางใจในคณะกรรมการ มีการเปิดโอกาสให้สมาชิกซักถามข้อสงสัยในการบริหารงานได้ตลอดเวลาแล้วอีกเหตุผลสำคัญคือการที่มีการวางพื้นฐานแนวคิดการออมไว้ให้กับคนในหมู่บ้านจึงทำให้สามารถเชิญชวนคนมาเป็นสมาชิกได้ง่ายนอกจากนี้ เป็นเพราะบริบทของชุมชนที่คนในชุมชนเป็นเครือญาติกันจึงทำให้เกิดการชักจูง ปากต่อปากกระหว่างกันในเครือญาติถึงข้อดีของการเป็นสมาชิกธนาคาร

การที่ธนาคารสัจจะออมทรัพย์สามารถบริหารงานมาจนประสบความสำเร็จจนถึงทุกวันนี้ ปัจจัยสำคัญอีกอย่างคือคณะกรรมการซึ่งกรรมการที่มาทำงานให้กับธนาคารสัจจะออมทรัพย์จะมาจาก การเสนอชื่อคนในหมู่บ้านที่มีจิตอาสา มีเวลาทำงาน เพื่อส่วนรวมและร่วมงานกับผู้อื่นได้เมื่อได้ผู้เหมาะสมจะนำเสนอเข้าที่ประชุมประชาคมหมู่บ้านเพื่อรับรอง ซึ่งต่างจากการได้มาของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ของสำนักงานพัฒนาชุมชนและกลุ่มออมทรัพย์ตำบลคลองเปี้ยะ (มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทย, 2545) ที่ใช้วิธีการเลือกตั้ง การได้มาซึ่งคณะกรรมการของธนาคารสัจจะออมทรัพย์จะมีข้อดีคือทำให้คนที่เลือกเข้ามาทำงานสามารถทำงานร่วมกับคณะกรรมการเดิมได้ ข้อเสียคืออาจเกิดการผูกขาดการทำงานในทีมคณะกรรมการเนื่องจากกรรมการเดิมคัดเลือกเข้ามาเอง อย่างไรก็ตามคณะกรรมการหรือผู้นำของธนาคารสัจจะออมทรัพย์ถือได้เป็นบุคคลที่ไว้วางใจจากชาวบ้าน อุทิศตนให้กับการทำงานของชุมชน ซึ่งถือเป็นคุณลักษณะสำคัญของผู้นำกลุ่มสอดคล้องกับอรรถพรณ สุทธิพิทักษ์ (2548) กล่าวว่าประธานกลุ่มหรือกรรมการจะต้องรู้จักการทำงานเป็นทีม มีความเสียสละในการทำงาน และสร้างความเชื่อมั่นให้กับสมาชิก

การบริหารงานของธนาคารมีการแบ่งโครงสร้างงานที่ใช้บุคลากรจำนวน 9 คนซึ่งถือว่าน้อยเมื่อเทียบกับกลุ่มออมทรัพย์อื่น ๆ ที่มีจำนวนกรรมการประมาณ 14 คน สิ่งที่ขาดไม่ได้ในการบริหารงานคือการกำหนดกฎระเบียบซึ่งธนาคารสัจจะ

ออมทรัพย์จะใช้ประเพณีปฏิบัติเดิมมากำหนดเป็นกฎระเบียบแล้วนำไปแจ้งให้สมาชิกทราบและแสดงความเห็น โดยในครั้งแรกจะไม่กำหนดกฎระเบียบให้ยุ่งยากเพราะจะเป็นอุปสรรคกับการทำงาน ซึ่งต่างจากการกำหนดกฎระเบียบของกลุ่มออมทรัพย์ตำบลคลองเปี้ยะ (มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทย, 2545) พบว่ากฎระเบียบของกลุ่มได้จากการเปิดโอกาสให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมโดยให้คณะกรรมการรวบรวมปัญหาของสมาชิกแล้วนำเข้าสู่ที่ประชุมเมื่อผ่านความเห็นของคณะกรรมการและร่างเป็นระเบียบแล้วจะไม่นำไปปฏิบัติทันทีแต่กรรมการจะนำร่างไปชี้แจงกับสมาชิก ประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกทราบและรับฟังความคิดเห็นจากสมาชิกเพื่อปรับปรุงแก้ไขต่อไป จากนั้นจึงประกาศใช้ซึ่งจะทำให้กฎระเบียบไม่มีการคัดค้านจากสมาชิกเมื่อบังคับใช้ จากแนวทางทั้งสองทำให้เห็นว่าการกำหนดกฎระเบียบจากวิธีใดก็ตามขึ้นอยู่กับบริบทของชุมชน สำหรับธนาคารสัจจะออมทรัพย์บ้านศรีโคอกเนื่องจากการเป็นการทำงานที่มีจำนวนสมาชิกไม่มากและเป็นการภายในหมู่บ้านทำให้การกำหนดกฎระเบียบสามารถทำได้ง่ายโดยยึดตามวิถีชีวิตประเพณีปฏิบัติของคนในหมู่บ้าน และไม่เน้นการบังคับใช้เคร่งครัดมากในช่วงแรกก่อตั้ง แต่สำหรับกลุ่มออมทรัพย์ตำบลคลองเปี้ยะ เนื่องจากเป็นกลุ่มที่จัดตั้งมานานและมีสมาชิกจำนวนมากทั้งตำบลจึงจำเป็นต้องกำหนดกฎระเบียบให้ทุกคนได้ร่วมแสดงความเห็นก่อนประกาศเป็นกฎระเบียบเพื่อให้่ายในการบังคับใช้จะได้ไม่มีผู้คัดค้าน อย่างไรก็ตามไม่ว่าจะมีวิธีการได้มาซึ่งกฎระเบียบอย่างไรสิ่งสำคัญคือการบังคับใช้ ดังเช่นในช่วงแรกของธนาคารสัจจะออมทรัพย์ที่จะไม่เคร่งครัดมากเกินไปเพราะจะทำให้การได้มาซึ่งสมาชิก การบริหารงานมีความยากลำบากเนื่องจากเกรงกลัวเรื่องการทำผิดกฎระเบียบ อีกทั้งหากกำหนดกฎระเบียบไว้เคร่งครัดแล้วไม่สามารถปฏิบัติตามได้จะส่งผลเสียต่อความเชื่อถือในคณะกรรมการดังเช่น สุรนันทา แก้วจันทร์ (2547) พบว่าการบังคับใช้กฎระเบียบเคร่งครัดจนเกินไปทำให้เป็นปัญหาในการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสามัคคี ขณะที่ นิพนธ์ หนูแป้น (2547)

พบว่าการตั้งกฎระเบียบที่เคร่งครัดทำให้คณะกรรมการมีความเกรงใจไม่กล้าปฏิบัติตามกฎระเบียบทำให้กฎระเบียบไม่มีผลในการบังคับใช้และไม่มีผลในการปฏิบัติได้อย่างชัดเจนส่งผลกระทบถึงการดำเนินงานในระยะยาว นอกจากการใช้กฎระเบียบในการบริหารงานแล้วคณะกรรมการยังมีเครื่องมือที่สำคัญอีกอย่างในการสร้างความเชื่อมั่นและเกิดความโปร่งใสในการทำงานคือการจดบันทึกบัญชีซึ่งจะมีการบันทึกรายการรับฝากถอน กู้ยืม ต่าง ๆ โดยทำการเปิดสมุดขึ้นเป็นเล่มเฉพาะ ควบคุมไว้กับการบันทึกในระบบและสามารถมีระบบควบคุมภายในที่ดีทำให้สามารถตรวจสอบยอดรายการต่าง ๆ ในสมุดบัญชีได้ มีการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการดำเนินงาน อีกทั้งสามารถจัดทำงบกำไรขาดทุนและงบแสดงฐานะการเงินได้ทุกสิ้นปีและมีขั้นตอนการจ่ายปันผลที่เป็นระบบ ในขณะที่กลุ่มออมทรัพย์อีกหลายแห่งยังประสบปัญหาการบันทึกบัญชีและการควบคุมภายใน

ข้อเสนอแนะ

รูปแบบการดำเนินงานของธนาคารสัจจะออมทรัพย์บ้านศรีโคอกนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับธนาคารชุมชน สหกรณ์ออมทรัพย์ ต่าง ๆ หรือธุรกิจอื่นที่ดำเนินงานในลักษณะเยี่ยงธนาคาร แต่อย่างไรก็ตามจะต้องคำนึงถึงบริบทชุมชน ความพร้อมของบุคลากร ดังนั้นสิ่งสำคัญคือการสร้างแนวคิดที่สำคัญไม่ว่าจะเป็นแนวคิดตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แนวคิดการออม การพึ่งพาตนเอง ให้กับคนในชุมชน ซึ่งหากคนในชุมชนมีแนวคิดดังกล่าวเกิดขึ้นแล้วจะทำให้สามารถนำรูปแบบการดำเนินงานบ้านศรีโคอกไปใช้ให้เห็นผลเช่นเดียวกัน

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยใคร่ขอขอบคุณสำนักบริหารโครงการวิจัยในอุดมศึกษาและพัฒนามหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติสำนักคณะกรรมการการอุดมศึกษาและมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีที่ให้การสนับสนุนทุนวิจัยรวมถึงคณะกรรมการธนาคารสัจจะออมทรัพย์บ้านศรีโคอกที่ได้ให้ข้อมูลต่าง ๆ ในการทำวิจัยครั้งนี้

บรรณานุกรม

- คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. (2547). **การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง**. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร.
- จรัลวิทย์ ภักดีวุฒิ. (2554). **การพัฒนากองทุนหมู่บ้านเป็นสถาบันการเงินชุมชนที่มีคุณภาพ**. วิทยานิพนธ์ ปรัชญาบัณฑิตบริหารการศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. อุบลราชธานี.
- นิพนธ์ หนูแป้น. (2547). **การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, สุราษฎร์ธานี.
- บาว นาค. (2553). **การยกระดับกองทุนหมู่บ้านสู่ธนาคารชุมชน**. สืบค้นเมื่อ 25 กรกฎาคม 2553, จาก <http://www.thaihealth.or.th/node/7441>.
- มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทย. (2545). **โครงการพลังแผ่นดิน : กรณีศึกษาด้านธุรกิจชุมชน**. สืบค้นเมื่อ 18 มิถุนายน 2554, จาก <http://pattanathai.nesdb.go.th>.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2550). **กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต**. กรุงเทพมหานคร.
- เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. (2550). **กองทุนหมู่บ้านในมิติของอำนาจ Dimensions of Power in the Village Fund Project**. วารสารรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. สืบค้นเมื่อ 12 มิถุนายน 2552, จาก <http://journal.nida.ac.th/journal/index.php>
- ศุภางค์ นันตาและคณะ. (2547). **กระบวนการทัศน์ใหม่ในการสื่อสารเพื่อพัฒนากลุ่มออมทรัพย์ จังหวัดสุรินทร์**. รายงานการวิจัย. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. สืบค้นเมื่อ 21 พฤษภาคม 2555, จาก <http://www.research.or.th/handle/123456789/130101/search>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11**. สืบค้นเมื่อ 13 พฤศจิกายน 2555, จาก <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=395>.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). **ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพมหานคร: เซ็นจูรี 21.
- สุนันทา แก้วจันทร์. (2547). **การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต: กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสามมี ตำบลพังยาง อำเภอร่อนฉะ จังหวัดสงขลา**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร.
- อารี เชื้อเมืองพานและธนศ ศรีวิชัยลำพันธ์. (2544). **การพัฒนากลุ่มสะสมทุนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบน**. รายงานการวิจัย. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. สืบค้นเมื่อ 25 กรกฎาคม 2554, จาก http://vijai.trf.or.th/re_detail.asp?Topicid=15.
- อรรธรณ สุทธิพิทักษ์. (2548). **ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ของกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ในจังหวัดสงขลาและจังหวัดนครศรีธรรมราช**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, สุราษฎร์ธานี.
- รายงานการวิจัย. ยุทธกิจบัณฑิตมหาวิทยาลัย. สืบค้นเมื่อ 21 ธันวาคม 2554, จาก <http://dcms.thailis.or.th>.